

† **Preafericitul Părinte DANIEL,**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

**ANIVERSAREA
A 10 ANI DE
PATRIARHAT**

† **ANDREI**

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Zece ani de slujire rodnică ai Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

Barcă a fost ieri. Zi de toamnă frumoasă, 30 septembrie 2007, când a avut loc întronizarea. De atunci, ca de altfel și înainte, muncă, dăruire, jertfă, dar și realizări. Nu în zadar a scris Arghezi: *Altarul ca să fie, / Și pietrele să fie, / Cer inima și viața, / Zidite-n temelie*¹.

Scriam atunci și reitez și astăzi că Preafericirea Sa este *Patriarh puternic pentru vremuri dificile*. Și n-am fi sinceri dacă n-am recunoaște că vremurile pe care le trăim sunt dificile. Sunt dificile nu numai când ne referim la situația economică precară, ci și când ne referim la viața spirituală. În atmosfera de secularizare sunt tot mai dese atitudinile potrivnice Bisericii. Or, capul Bisericii noastre, întru Iisus Hristos, este Preafericirea Sa, și la vârful, în ultimă instanță, se simt cel mai tare toate răutățile.

Sfântul Apostol Pavel, referindu-se la aceste vremuri, zicea: *În zilele din urmă, vor veni vremuri grele; că vor fi oamenii iubitori de sine; iubitori de arginți, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie* (Timotei 3, 1-2). Avva Pamvo, referindu-se și el profetic la aceste vremuri, zicea: *În astfel de vremuri se va răci dragostea multora și va fi mult necaz ... va intra încă și în norod necredință, desfrânare, urăciune, vrajbă, zavistie, întărâtări, furtișaguri și beție*². Iar vremurile trebuiesc înfruntate și învinse.

Purtătorul de steag în această luptă este Preafericitul Părinte Daniel, *Patriarh puternic pentru vremuri dificile*. Iar unul dintre bastioanele importante pe care le ridică în calea valului vremelnice ce ne-ar putea îneca este *Catedrala Mântuirii Neamului*. Această „ctitorie pentru veșnicie” vom avea bucuria să o vedem târnosită în anul jubiliar 2018.

Spiritul în care acționează și se roagă Preafericirea Sa este cel care l-a animat pe Miron Cristea, primul Patriarh al României, care, acum 100 de ani, la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, se ruga așa: *Doamne, Dumnezeu nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strămtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea în brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ*³.

Cu toată deschiderea sa înspre lume, înspre valorile europene și ecumenism, Patriarhul nostru rămâne înrădăcinat în Tradiția înaintașilor săi. Crede și mărturisește, așa cum au crezut și au mărturisit moșii și strămoșii noștri. Crede în Dumnezeu Care ne-a ocrotit și înălțat peste veacuri în glia pe care ne-a dăruit-o ca să ne rodească tărie trupului și înțelepciune minții.

Patriarhul este *figura impunătoare, înțeleaptă, fermă, așezată, senină, limpede în gând, ușor profetică, afabilă, legată de neamul său cu pecetea și rostul credinței, bun până la eminent, teolog, umanist desăvârșit, în stare să renunțe la privilegiul voluntarismului, iluziei și libertății exterioare, ordonându-și întreaga viață în așa fel încât în lumea pe care o slujește, să nu rămână greșeli care să nu mai poată fi îndreptate*⁴.

În lupta cu provocările contemporaneității secularizate și materialiste, el este purtătorul de steag al păstrării tradiției ortodoxe și a valorilor naționale. Pe Patriarh îl întristează și îl doare tot ceea ce-L poate întrista și dura pe Mântuitorul. Și multe-L dor pe Mântuitorul, pentru că mult este păcatul și suferința din lume.

Patriarhii, spune Nichita Stithatul, au pe pământ o slujire asemănătoare cu a cetei îngerești a *Tronurilor*, devenind purtători de Dumnezeu în demnitatea lor,

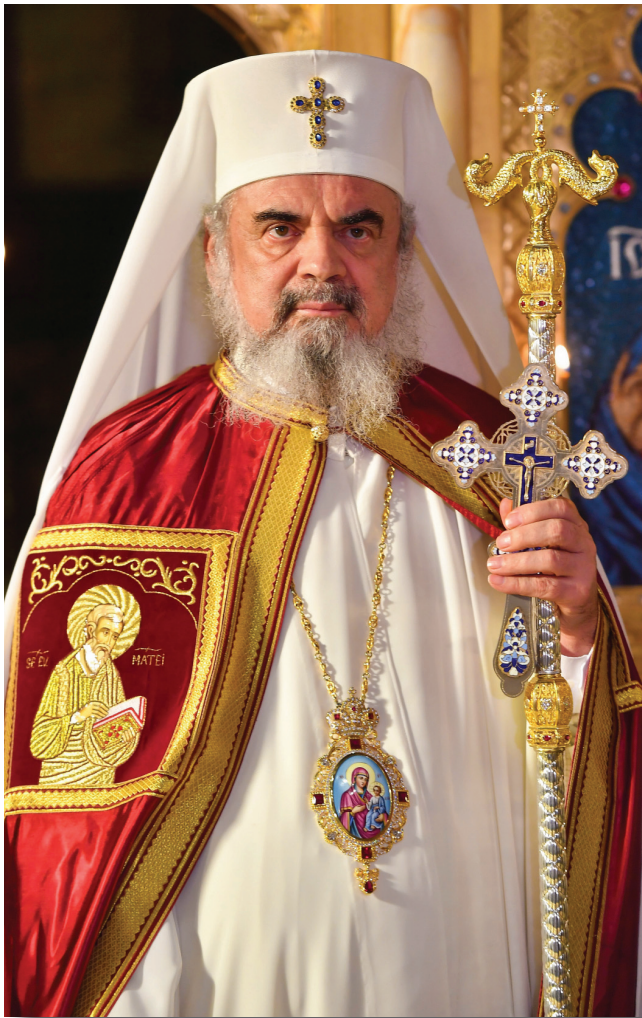
¹ Tudor Arghezi, *Poetului necunoscut*.

² *Pateric*, Alba Iulia, 1990, p. 193.

³ Ilie Șandru, *Patriarhul Miron Cristea*, Editura „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 1998, p. 118.

⁴ Iosif Zoica, *Patriarhul*, în „Îndrumătorul Pastoral”, Reîntregirea, vol. XXII, 2008, p. 12.

apropiați de Apostoli⁵. Sub inspirația Duhului Sfânt, atunci când învață, se arată dimpreună slujitor cu Dumnezeu. Și când se mută în eternitate, spune cuviosul Nichita Stithatul, se odihnesc întru slavă, dimpreună cu *Tronurile* cerești, pentru că în ierarhia pământească le-au ținut locul.

Episcopilor, spune Sfântul Siluan Athonitul, li s-a dat un mare har al Sfântului Duh. Ei sunt așezați mai sus decât toți: ca vulturii ei se ridică în înălțimi și de acolo văd întinzându-se depărtări nesfârșite. Prin cunoașterea lui Dumnezeu pasc ei turma lui Hristos. Duhul Sfânt a așezat în Biserică episcopi ca să pască turma lui Hristos (Fapte 20, 28). Dacă credincioșii și-ar aduce aminte de aceasta, ei i-ar iubi pe Păstorii lor cu o mare iubire și s-ar bucura din toată inima lor la vederea unuia dintre ei⁶.

În România, cel așezat mai sus decât toți, privind cu agerime de „vultur duhovnicesc” modul în care se desfășoară viața spirituală a poporului român, este Patriarhul Daniel. În zburciunile vremuri, când se încearcă reșezarea lucrurilor pe un fâgaș normal, atitudinea Preafericirii Sale ne este de mare folos. Fie că a fost vorba de apărarea orei de religie în școli, sau de Legea Cultelor, sau de recuperarea proprietăților bisericesti, de salarizarea clerului, de militarea pentru familia tradițională, vocea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel este una puternică.

Preafericirea Sa ne arată și calea de ieșire din criza spirituală profundă în care se află civilizația contemporană: apropierea de Dumnezeu. Situația în care a ajuns lumea e din cauza crizei spirituale profunde a civilizației contemporane, mai ales europene și nord-americane, în care descreștinarea și secularizarea devin o notă dominantă a vieții umane individuale și sociale⁷.

Preafericitul s-a făcut auzit și-n Sfântul și Marele Sinod de la Creta și-n alte foruri și organisme bisericesti internaționale și naționale. Iar un fapt, mai rar întâlnit, e acela că marele teolog este dublat și de un bun gospodar al Bisericii. E greu de făcut o retrospectivă a ctitoriilor realizate, dar una dintre ele îl înveșnicește: *Catedrala Mântuirii Neamului*.

Așteptând anul 2018, când această „ctitorie pentru veșnicie” se va târnosi, acum la împlinirea a zece ani de patriarhat îi zicem din tot sufletul: *Întru mulți și fericțiți ani, Preafericite Părinte Patriarh Daniel!*

⁵ Nicéas Stéthatos, *Opuscules et lettres*, Sources chrétiennes, vol. 81, Paris, p. 293.

⁶ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Deisis, Alba Iulia, 1994, p. 105.

⁷ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Foamea și setea după Dumnezeu*, Basilica, București, 2008, p. 11.

Aspecte ale activității PF Părinte Patriarh Daniel la Institutul Ecumenic din Bossey

Ierom. Maxim Morariu

Institutul Ecumenic din Bossey a constituit un element important în istoria ecumenismului și a formării unor oameni ce vor deveni adevărați apostoli ai toleranței și promovării iubirii de aproapele, înțelegând ca element fundamental al acestui curent. Între teologii ortodocși care, de-a lungul celor mai bine de șapte decenii de existență, au marcat existența acestei școli și au lăsat o impresie frumoasă celor care i-au cunoscut aici, contribuind la promovarea unor aspecte ale patrimoniului Ortodoxiei într-un spațiu atât de diversificat, se numără, alături de nume precum cel al lui Nikos Nissiotis¹, și cel al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

Proaspăt absolvent al studiilor doctorale la Strasbourg, dânsul se va alătura corpului profesoral de aici în anul 1980, și va rămâne între membrii săi de seamă până în anul 1988, când noile responsabilități pastorale din România îl vor obliga să se întoarcă în țara sa natală. Iată cum descriu autorii istoriei școlii prezența dânsului aici: „În 1980, Dan-Ilie Ciobotea din România s-a alăturat staff-ului de la Bossey. Tocmai finalizase studiile la facultăți ortodoxe, protestante și romano-catolice, și cercetarea sa principală era legată de relația dintre teologie și spiritualitate. Nissiotis și Panagopoulos au fost teologi și gânditori laici. În timpul șederii la Bossey, Ciobotea a devenit călugăr și a fost hirotonit preot. Nu a predat doar, ci a și trăit spiritualitatea Ortodoxă. În 1988, a fost chemat înapoi în România, pentru îndatoriri eclesiastice mai înalte, și a devenit Mitropolitul Daniel”².

Astfel, dacă datorită activității unor teologi protestanți aici, s-a vorbit și se mai vorbește astăzi despre Bossey ca laborator al investigației scripturistice³, calitatea procesului didactic din acest

¹ Nikos Nissiotis (1924-1986), teolog grec, absolvent de studii teologice la Atena și Basel, a predat vreme de mai mulți ani la Institutul Ecumenic din Bossey, pe care l-a și condus. Iată câteva dintre titlurile importante, publicate de el în *The Ecumenical Review* a World Council of Churches, sau în alte periodice prestigioase, ce abordează tematici eclesiologice (eclesiologia fiind una dintre preocupările sale fundamentale): Nikos Nissiotis, “The Ecclesiological Significance of Inter-Church Diakonia”, în *The Ecumenical Review*, XIII (1961), no. 2, p. 191-202; Idem, “The Ecclesiological Foundation of Missions”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, VII (1961), no. 1-2, p. 22-52; Idem, “The Witness and the Service of Eastern Orthodoxy to the One Undivided Church”, în *The Ecumenical Review*, XIV (1962), no. 2, p. 192-202; Idem, “Spirit, Church, and Ministry”, în *Theology Today*, XIX (1963), no. 4, p. 484-499; Idem, “Worship, Eucharist, and Intercommunion: An Orthodox Reflection”, în *Studia Liturgica*, II (1963), no. 2, p. 193-222; Idem, “Conversion and the Church”, în *The Ecumenical Review*, XIX (1967), no. 3, p. 261-270; Idem, “The Theology of the Church and its Accomplishments”, în *The Ecumenical Review*, XXIX (1977), no. 1, p. 62-76.

² Hans-Ruedi Weber, *The Story of Bossey, a Laboratory for Ecumenical Life*, updated by Robert K. Welsh, World Council of Churches Publications, Geneva, 2016, p. 106.

³ Cf. Idem, „Bossey, Bible and Culture”, în *The Ecumenical Review*, XXXIX (1987), no. 2, p. 202.

domeniu fiind una aparte, datorită Preafericitului Părinte Daniel și celor opt ani petrecuți la Bossey, spiritualitatea ortodoxă a devenit nu doar o materie exotică, ci un obiect respectat și un *pattern* cultural-spiritual al Ortodoxiei, la care cei de alte confesiuni privesc cu respect.

Teolog rafinat, cu viziune, ce și-a propus sprijinirea tranziției Bisericii Ortodoxe Române dinspre comunism înspre democrație în anul 1989⁴, dânsul va reuși să-i formeze pe tinerii studenți, să-și impresioneze colegii profesori, și să facă Ortodoxia românească respectată în spațiul ecumenic, prin activitatea de la Bossey, dar și prin implicarea activă în acțiuni ce vizau promovarea valorilor fundamentale ale creștinismului.

Ceea ce este însă frapant e faptul că, deși și-l amintesc drept un erudit, dascălii contemporani lui și cronicarii care s-au preocupat de istoria locului pomenit rămân marcați de latura sa spirituală și calitățile ce converg din aceasta. Tânărul profesor, devenit între timp monah și călugăr i-a marcat prin modul în care a reușit să implementeze valorile genuine ale Ortodoxiei în propria sa viață, devenind astfel admirat într-un spațiu atât de străin Ortodoxiei. Dacă ne raportăm la răceala Occidentului și incapacitatea multora dintre exponenții săi la cunoașterea profundă ale valorilor misticii răsăritene, faptul e cu atât mai remarcabil.

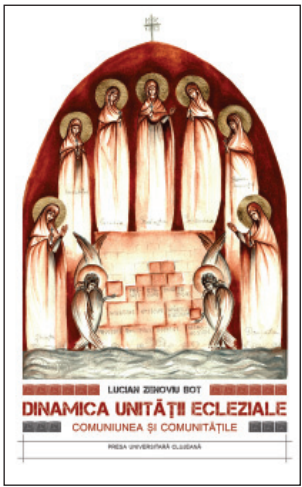
Așadar, cele șapte decenii de existență ale Institutului Ecumenic, care a cunoscut Ortodoxia prin intermediul unor oameni de seamă, care au făcut simțită prezența ei aici și au contribuit la răspândirea unora dintre valorile ei în medii diferite de cele în care ea e majoritară, sunt marcate de activitatea constantă, de aproape un deceniu, a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pe atunci proaspăt doctor în teologie și tânăr monah. În contextul în care comunismul contribuise la crearea unei viziuni nefavorabile asupra spațiului românesc în multe din mediile occidentale, activitatea de propovăduire a valorilor și culturii române, al cărei exponent era și dânsul

la acea vreme, îl transformă într-un adevărat ambasador ce a contribuit la promovarea românismului și Ortodoxiei. Activitatea sa de predare, dublată de cea de publicist⁵, care a prezentat întotdeauna perspectiva ortodoxă altor spații profesionale, respectând însă mediul și principiilor de viață, dar și ținuta duhovnicească s-au constituit în adevărate atuuri, prin intermediul cărora a reușit acest fapt.

⁴ Cf. Alexander F. C. Webster, “Romanian Church seeks to cleanse itself”, în *Christian century*, CVII (1991), no. 11, p. 358.

⁵ A se vedea de exemplu: Daniel Ciobotea, William Lazareth, “The Triune God: the supreme source of life. Thoughts inspired by Rublev’s icon of the Trinity”, în Genadios Limouris (ed.), *Icons. Windows on Eternity*, World Council of Churches, Geneva, 1990, p. 200-204; Dan I. Ciobotea, “Une dogmatique pour l’homme d’aujourd’hui (recenzie la *Teologia Dogmatică Ortodoxă* a părintelui Dumitru Stăniloae)”, în *Irenikon*, LIV (1981), no. 4, p. 472-482; Idem, *Regard sur l’Orthodoxie*, Conseil Oecuménique des Eglises, Geneva, 1993; Idem, “La théologie roumaine contemporaine”, în *Service orthodoxe de presse et d’information (SOP)*, XXVIII (1978), p. 9-11; Idem, “The Task of Orthodox Theology Today”, în *Saint Vladimir’s Theological Quarterly*, XXXIII (1989), no. 2, p. 121-129; Idem, “The role of the liturgy in Orthodox theological education”, în *Saint Vladimir’s Theological Quarterly*, XXXI (1987), no. 1, p. 101-122; Idem, *Confessing the Truth in Love. Orthodox Perceptions of Life, Mission and Unity*, Editura Trinitas, Iași, 2001.

Lucian Zenoiviu Bot, *Dinamica unității ecleziale. Comuniunea și comunitățile*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, 411 p.

Despre unitatea Bisericii ca atribut definitoriu al ei, s-a scris destul de mult de-a lungul timpului, încă din epoca Părinților Apostolici. Cu toate acestea, în ciuda existenței unor lucrări fundamentale precum cea a lui Homiakov (*Biserica este una*, trad. Elena Derevici și Lucia Mureșan, ediția a II-a, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2017), Afanasiev (Nicolai Afanasiev, *Biserica Duhului Sfânt*, vol. 1, trad. Elena Derevici, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008) etc., anumite aspecte eclesiologice se cer reinterpretate, atât pentru a reliefa dinamica și metamorfoza unora dintre formele lor de manifestare, cât și pentru a sublinia importanța lor.

Un astfel de lucru încearcă, și chiar reușește părintele diacon Lucian Bot. Teolog cu un background academic consistent, dobândit atât în timpul studiilor, ca doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă din Craiova, al Institutului Ecumenic din Bossey, cât și ca profesor al Facultăților de Teologie Ortodoxă din Caransebeș și Craiova, dânsul oferă acum cititorilor un text amplu și interesant, ce are la bază teza sa de doctorat. Cuvântul înainte este semnat de către Înaltpreasfințitul Părinte Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei (p. 9-11), care subliniază calitatea demersului, evidențiază anumite aspecte metodologice, și plasează investigația într-un cadru cronologico-patristic percis, arătând că:

„Strădania părintelui Lucian are în vedere cu prioritate descrierea legăturii dintre triadologia, cosmologia și eclesiologia Sfinților Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Grigorie de Nyssa. Ea evidențiază raportul dintre hristologie și eclesiologie în gândirea Sfinților Clement Romanul, Irineu de Lyon, Ciprian de Cartagina și a lui Origen. Pentru a sublinia dimensiunea pnevmatologică și ascetică a experienței ecleziale, autorul înfățișează o bogată cercetare duhovnicească a Părinților și gânditorilor bisericești din trecut și de astăzi.” (p. 10).

Apoi, autorul însuși, în cuvântul introductiv, subliniază predilecția teologilor înspre eclesiologie și încearcă să definească, prin prisma elementelor fundamentale, unitatea Bisericii (p. 13-29). Desigur, trebuie specificat că, urmând metodologia clasică, el realizează o frumoasă prezentare critică a literaturii de specialitate, arătând în ce stadiu se găsește cercetarea contemporană și care sunt elementele de noutate pe care și le propune propria sa incursiune în eclesiologia patristică ce înfățișează dinamica unității Bisericii, și în demersul de actualizare al ideilor exponenților ei cei mai iluștri.

Prelegerea introductivă este urmată de patru unități tematice mari, o concluzie amplă și frumos realizată, și o listă bibliografică amplă. Cea dintâi dintre ele, intitulată: „*Sfânta Treime și unitatea Bisericii în viziunea Părinților capadocieni. Premisele trinitare ale eclesiologiei răsăritene*” (p. 33-87), vorbește despre viziunea trinitară ce se regăsește în opera Sfinților Capadocieni, normativi pentru acest subiect, analizându-o nu doar din perspectiva unor

aspecte ce țin de investigația teologică sub aspect științific, ci și prin prisma valențelor ei mistice. Unitatea dumnezeiască, percepută ca relație intratrinitară ce se influențează creația, este nu doar prezentată, ci și analizată, într-un limbaj plăcut și frumos articulat de către părintele autor.

Discursul privitor la acest aspect este deplasat, în cadrul celui de-al doilea capitol, în sfera hristologiei, care se constituie într-un termen cheie pentru înțelegerea dinamicii unității Bisericii. Intitulat simplu și concis „*Hristos, Cap al Bisericii*” (p. 91-238), el analizează aspectul pomenit anterior, prin intermediul dimensiunii sale de *πλήρωμα*, fără a-i neglija însă dimensiunea pnevmatologică.

Nu la fel de amplu ca anteriorul, dar la fel de dens în conținut, următorul capitol (p. 250-315), plasat într-un raport de continuitate cu el, reia anumite aspecte enunțate doar în cel de-al doilea, dezvoltându-le, și analizează succint reperele pnevmatologiei răsăritene, prin intermediul topicului principal. El va fi continuat de cea din urmă unitate tematică (p. 311-382), ce se constituie într-o frumoasă actualizare a incursiunilor teologico-istorice din anterioarele părți, și abordează critic și comparativ două viziuni definitorii, cea a părintelui Dumitru Stăniloae și cea a Mitropolitului Ioannis Zizioulas de Pergam.

Concluziile (p. 383-390), sunt apoi cele în cadrul cărora autorul recapitulează și fixează aspectele fundamentale, prezentate și chiar argumentate anterior, oferind un adevărat compendiu. După ce conchide insistând asupra faptului că: „*Comuniunea Bisericii se manifestă (a) ipostatic și (b) comunitar, (c) ontologic și (d) perihoretic*” (p. 384), părintele Lucian Zenoiviu Bot, se oprește și stăruiește asupra fiecăruia dintre aspecte, detaliindu-le. În plus, insistă și asupra modalității practice în care se repercutează dinamica unității ecleziale asupra vieții fiecărui creștin în parte: „*Dinamica unității ecleziale presupune μετανοια vieții omenești în Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt. Asumarea firii umane de către Hristos și refacerea integrității ei prin Întruparea, Jertfa, Învierea și Înălțarea Sa la cer repun creația în condiția unei intimități cu Tatăl. Lumea se întoarce la rostul ei de odinioară și este desăvârșită în acest rost prin Hristos, fiind reorientată către iubirea nesfârșită a Tatălui*” (p. 385).

Datorită mesajului interesant, frumos argumentat, ce vine ca urmare a unor analize ample și coerente, a designului plăcut și a formei neobișnuite, dar interesante, dar și a consistenței mesajului teologic pe care-l aduce, lucrarea părintelui Lucian se constituie așadar într-o contribuție necesară și utilă pentru cercetarea teologică contemporană. În timp ce alți autori ortodocși (a se vedea, de exemplu: Cyril Hovorun, *Scaffolds of the Church. Towards Poststructural Ecclesiology*, Cascade Books, Wipf and Stock Publishers, Oregon, 2017), dintr-un exces de scientism, aplică modele străine spațiului teologic asupra unor aspecte precum eclesiologia, creând, cercetări care, deși sunt interesante, lasă să transpară aspecte de artificialitate și crează suspiciuni și cu privire la ortodoxia gândirii autorului, cel de față, consecvent tradiției pe care o reprezintă și scriitorilor asumați de ea, dar în același timp, critic față de anumite asumții ale lor, oferă nu doar o investigație ce transcede granițele analizei doctrinare, plasându-se uneori în sfera celei filologice, alteori în cea a filosofiei sau în cea a spiritualității, ci și un subiect de meditație și analiză, ce actualizează totodată aspecte privite pe alocuri cu superficialitate.

Ierom. Maxim Morariu

Breviter

Sfinții plâng fără lacrimi

Aurel Sasu

După 1989, muzica populară a intrat în desuetudine. Exploatată excesiv în scopuri propagandistice, și-a epuizat mesajul înainte să-și poată gândi, singură, un alt început de istorie. O dramă încheiată repede în prezența sălilor pustii. Punerea în paranteză a tradiției, în lunga noapte de tranziție, poate fi o cauză. I se pot adăuga tabloidizarea și manelizarea spațiului public, venite insidios dinspre noile sensibilități de mahala și amuzamentul de supermarket al culturii de consum. Că mulți din reprezentanții fostei muzici populare au fost, ani la rând, mesagerii unor chiote de bucurie generală și purtători de țipete (sloganuri) comuniste, iarăși cine va tăgădui? Așa că prezența genului pe scenă a devenit un fapt de decor exotic, oarecum de la sine, prin transferul civilizației zgomotului în stradă, pe stadioane sau în locurile pustii ale marilor metropole. Stăpânii noi spiritualități sunt de-acum asurzitoarele boxe hard-rock atârinate cu grijă în arborele vieții democratice. Foștii cântăreți s-au întors, unii la muncile câmpului, căci veniseră de-acolo, alții, purtați de vântul libertății, s-au așezat repede de-a dreapta celor sfinte, punând în vasele noi ale credinței dorul hăuliturilor de altă dată (multe chiar la masa stăpânilor vremelnici!).

Binevoitori, oamenii Bisericii i-au încurajat în convertirea lor neașteptată, i-au luat în brațe și le-au găsit un loc, peste noapte, lângă muzica psaltică, tradiția patristică, parabola biblică și dificilele exerciții de exegeză teologică, fiindcă toate se regăsesc în noua cântare a răbdării celor mulți, obligați să naufragieze, din dorirea altora, pe nesfârșitele valuri de amar, jale, oftări, milă, plâns, lacrimi, pulbere, prigoniri, lamentații funebre, familiarisme indecente („Vino cu a ta Mărie”), într-un cuvânt, tot ceea ce este împotriva exercițiilor duhovnicești autentice și a mistuirii în „focul tristeții” celei adevărate, de-ar fi să (mai) luăm de bun sfatul lui Ion Scărarul. Lumea numește aceste tânguii melodice, privesc. Ele au un loc bine definit în economia Sfintei Liturghii! Când se transmit, însă, fără discernământ, până la amorțirea minții, rostul lor se cere pus de îndată sub semnul întrebării. Mai ales că mesagerii lor au ajuns, fără veste, în lipsa vreunui control sau interdicții, purtătorii de cuvânt ai tuturor compromisurilor făcute prostului gust, lipsei de cultură și credinței că putem da chip nou drumului spre cer cu ajutorul unor improvizații făcătoare de minuni. Una este să dai glas acestor jelanii de reverie colectivă într-un pelerinaj, să zicem, și alta să le repeți zi de zi, la ore fixe (la un post de radio), cu convingerea falsă că faci operă de educație și cultură teologică. Muntele Golgota „nu se înalță cu vârful lui pân' la noi” (!?). Peste tot se dă-n spectacol erezia unei geometrii răsturnate și a unor atentate la integritatea dogmei („Domnul vrea să se răzbune/ Că nu facem fapte bune”), față de care nu știu cineva din interiorul instituției afectate să fi rostit o rezervă cel puțin.

Este extrem de periculos, nu numai pentru Biserică, să fie puse în circulație texte ale căror agramatism, lipsă de logică și licențe de gândire le transformă în praguri greu de trecut pentru tineri mai ales și pentru felul lor de a vedea adevărul mai mult ca afirmare de psihologie practică și mai puțin ca fapt de exorcizare incantatorie. „Iisuse, al tău sunt pe vecie”, strigă surescitat un interpret. Parcă ar fi cumpărat indulgența mântuirii de la un ghișeu în aceeași zi cu țipătul lui epurat de umilință. Totul este un amestec afectat de ateism popular și îndoiele de suflete nelămurite, rătăcind apatice printre ireverențe gramaticale și grave compromisuri cu duhul deznădejdiei topit în afectare. Nu toți care intră astăzi într-o biserică îl confundă pe Ion al lui Rebreanu (din roman) cu Ioan Botezătorul și nu toți fixează anul de apariție al *Moromeților* în perioada interbelică. Pe corabia Bisericii sunt, vrem, nu vrem, oamenii secolului al XXI-lea. Căroră nu li se mai poate face educație religioasă prin aceste false exerciții lirice, poate sincere, dar lipsite de orice fior metafizic. Sentimentul de adorație nu se poate comunica oricum. Iar dificila osteneală de traducere a parabolei evanghelice, nu poate fi lăsată, pur și simplu, în seama unor velitari de chiote rapsodice. Cu funeste dezacorduri („Prăf și pulbere pe care-l bat vânturile”), cu propoziții de cotidian subcultural („Căci câte-aici ai dobândi”), cu pleonasm ale superficialității de gândire („Pleacă-ți crengile în jos”) sau cu pasiunea aproximărilor dogmatice („Să mă ridic la cer cu trupul”) se pot pierde, oricând, sufletele celor pe care îi credem, aprioric, incoruptibili față de discreditarea bunului simț comun. Nu putem dezona o limbă după bunul nostru plac. Așa cum nu există mântuire în afara Bisericii, nu există nici credință adevărată în afara unei limbi necompromise, apte s-o exprime.

Dialogul Bisericii cu dreapta și stânga politică

† Ierotheos Vlachsos

Mitropolit de Nafpaktos și Sfântul Vlasie

In ultima vreme s-a discutat în spațiul bisericesc și mai larg, al societății, despre dialogul dintre Biserică și stânga politică care a avut loc de curând în Grecia. Eu, personal, nu am urmărit îndeaproape simpozionul pe această temă, ci doar am citit câteva comunicări din cadrul acestuia, și reacțiile presei legate de acest subiect. Consemnez în continuare câteva gânduri care ar putea conduce la o mai amplă dezbateră și la o precizare a termenilor.

1. Biserica este un spațiu deschis tuturor, dar are un scop precis. Biserica este o societate bine determinată care dobândește însemnătate teologică ca Trup, anume Trupul lui Hristos, ca familie duhovnicească, ca spital duhovnicesc. Biserica îi primește pe toți, dă sens vieții lor și le deschide orizontul vieții. Din Biserică fac parte conducători și supuși, înțelepți și analfabeți, bărbați,

femei și copii, oameni din toate națiile, bogați și săraci. Biserica nu lucrează ca o ideologie, ci ca o mamă duhovnicească care naște și își crește copiii, indiferent de culoarea, de clasa socială, de genul și naționalitatea acestora. Cel care vede în Biserică o ideologie eșuează în a înțelege scopul mai adânc al acesteia, în a vedea dinamica

inimii Bisericii și felul cum își transmite sângele în toate mădulare, încă și în cele mai umile și mai istovite.

2. Termenii de „dreapta” și „stânga” au fost apărut cu totul ocazional și au legătură cu poziția pe care o ocupau membrii Adunării Constituante din Franța revoluționară de la 1789, care discutau, pe de o parte, cum ar funcționa regimul politic într-o monarhie constituțională, iar, pe de altă parte, despre puterea pe care urma să o dețină regele. Cei care stăteau în partea stângă erau mai radicali și progresiști, câtă vreme cei care din dreapta erau mai conservatori. De atunci, aceste noțiuni au fost încărcate cu un puternic conținut sociologic și au primit un sens ideologic.

În limba contemporană, noțiunea de dreapta este corelată cu gândirea conservatoare și tradițională, se manifestă prin promovarea religiozității moștenite, prin capitalism, neoliberalismul și piața liberă. Dimpotrivă, noțiunea de stânga este corelată cu gândirea modernă și radicală atât față de tradiții și, mai ales, față de tradițiile religioase, cât și față de viața socială, fiind exprimată de principiile egalității, ale culturalității și internaționalismului.

Între dreapta și stânga se intercalează cei de centru și social-democrații, care încearcă să funcționeze după schema hegeliană teză-antiteză-sinteză și să exprime o cale de mijloc. Schemele acestea sunt complexe, pentru că între dreapta, stânga și centru se mișcă grupările de centru stânga, cele de centru dreapta, social-democrații, iar la extreme se află extrema dreaptă și extrema stângă.

Desigur, aceste mișcări nu trebuie înțelese ca fiind strict delimitate, de vreme ce în mișcările de dreapta sunt cuprinși și oameni din clasele mai de jos, lucru pe care marxismul îl consideră o situație nefirească și îl interpretează ca lipsă de „conștiință de clasă”, dar și ca influență a propagandei. Este însă o realitate faptul că e

imposibil ca aceste scheme ideologice și sociale să fie strict delimitate între ele și nici nu pot fi interpretate toate concepțiile oamenilor din perspectiva acestora.

Asta înseamnă că în Biserică, care este un spațiu deschis, pot fi cuprinși cei care caută adevărul dincolo de schemele sociologice – scheme care, oricum, se transformă odată cu timpul – și dincolo de oportunitățile oamenilor. De pildă, dacă un om este conservator nu înseamnă obligatoriu că este și un creștin adevărat, chiar dacă trăiește în Biserică și nici dacă este radicalist și revoluționar nu înseamnă obligatoriu că este ateu și împotriva lui Dumnezeu și să considere unii că nu are ce căuta în Biserică.

De altfel, întreaga predică a Bisericii și întreaga ei teologie este în chip de-a dreptul revoluționar împotriva oricărui fel de establishment, împotriva oricărei ipocrizii și compromis, împotriva oricărei corupții, fie ea teologică, socială sau politică. Cel care limitează Biserica la partide, grupări, ideologii și oportunități, îi deformează caracterul ecumenic și misiunea-i transfiguratoare. În Biserică trăiesc și ucenici care sunt la vedere, dar și alții ascunși, și numai Dumnezeu cunoaște inimile oamenilor. Există nebuni în Hristos care sunt mai autentici decât cei mai deștepți oameni, după criteriile lumii, și există oameni care trăiesc la marginea vieții sociale și care îl caută cu adevărat pe Dumnezeu dragostei, lucru pe care nu îl fac ipocriții moraliști, ca unii ce se adaptează la toate situațiile.

3. Biserica dialoghează cu toți oamenii, nu se teme de dialog, pentru că ea are viața care biruie moartea. Învățătura că Biserica este Trupul Dumnezeiesc-Omenesc al lui Hristos arată că, precum un trup și Biserica îi primește pe toți, dialoghează cu toți, dar în cele din urmă rămân în ea doar acele elementele necesare, iar cele inutile sunt eliminate. În relație cu lumea, Biserica nu este o anume viziune despre lume, o Weltanschauung, nici nu este stăpânită de fobie față de lume, dar, în același timp, nici nu face pactul cu lumea, lăsându-se condusă spre secularizare. E posibil ca unii creștini să transforme creștinismul într-o ideologie și să manifeste fobie față de lume sau, dimpotrivă, să trăiască o viață creștină secularizată. Trebuie întărit că dialogul Bisericii, așa cum a dovedit însuși mersul ei istoric, este țelul statornic al Bisericii; acest dialog este prolific și conduce la transfigurarea oamenilor.

Numai cu diavolul nu poartă dialog Biserica, pentru că diavolul este duh întunecat, ființă înspăimântătoare, purtător al răului, care nu se poate folosi de pe urma vieții Bisericii, pentru că nu se poate pocăi. Astăzi, puterile demonice se exprimă în spațiul social prin idei dictatoriale și mentalități fasciste, prin aspirații de aspirare a popoarelor, prin violență, războaie, îngrădire a libertății oamenilor. Biserica continuă să își săvârșească lucrarea și în regimurile tiranice, trăindu-și libertatea chiar și în catacombe în vremuri de prigoane, dar nu poate să sprijine asemenea regimuri și nici să colaboreze cu ele, servind scopului lor crud și inuman.

4. Dezbateră despre relația dintre Biserică și dreapta sau stânga politică a avut deja loc în lumea occidentală, pentru că acolo era într-adevăr foarte necesară. Când vorbesc de necesitatea acestei dezbateri, nu mă refer la o nevoie a Bisericii, ci la o nevoie a teologiei apusene, pentru că în Apus Biserica s-a amestecat cu aspirațiile și scopurile grupărilor și ideologiilor de dreapta. Să amintesc identificarea grupărilor protestante cu capitalismul, așa cum Max Weber a analizat capitalismul, dar și de încercarea creștinilor de a se elibera de mentalitatea capitalistă, în urma căreia s-a conturat așa numita „teologie politică” și „teologia eliberării”, după cum, de pildă, vedem în America Latină. Să mai amintesc și de dezvoltarea „teologiei dialectice” în Apus sau de „teologia crizei”, mai ales în protestantismul german; asta pentru că anumite grupări protestante au adoptat mentalitățile războinice ale conducătorilor germani. Unii teologi protestanți din Apus s-au împotrivit însă alianței creștinismului occidental cu fascismul și nazismul. Astfel, a apărut așa numita „neo-ortodoxie” sau „teologia crizei”, a cărei principală lozincă a fost „Nu compromisului cu lumea!”, după cum prezintă profesorul Marios Bégzos.

Astfel, relația sau identificarea creștinismului protestant sau catolic cu mentalitatea lumii și cu partidele politice occidentale constituie o cădere de la credința creștină. Asta înseamnă că în Apus se vorbește despre partide creștin-democrate care se opun celor socialiste, și, de aceea, există nevoia dialogului cu stânga, pentru a fi scos creștinismul din mentalitatea ideologiilor politice de dreapta.

În Grecia a fost inițiat dialogul Bisericii cu stânga politică, deși în țara noastră nu s-a observat vreo identificare a Bisericii cu formațiunile de dreapta. Desigur, această identificare cu forțele de dreapta este valabilă pentru anumiți creștini și clerici, dar nu este valabilă pentru Biserică, care s-a detașat de toate aceste grupări politice. Biserica Ortodoxă nu s-a identificat nici cu fascismul ori nazismul, nici cu etnofiletismul și cu regimurile tiranice. E posibil să le fi tolerat, pentru că nu putea face altfel, dar nu s-a identificat cu ele.

5. Nu zice nimeni să nu aibă loc un dialog între teologi și clerici, pe de o parte, și formațiunile de stânga, pe de altă parte, pentru că, într-adevăr, în trecut s-au făcut unele exagerări. Cândva, dreapta și-a impropriat spațiul bisericesc, altădată creștinii s-au împotrivit stângii, iar unii politicieni de stânga au contestat Biserica cu totală lipsă de judecată, fără să înțeleagă că una este Biserica Ortodoxă, așa cum a fost ea exprimată de către Părinții Bisericii, și alta este creștinismul apusean în felurile lui expresii. De asemenea, poate avea loc un dialog între teologi și politicieni de stânga, pentru a se cerceta mai ales diferitele chestiuni de natură practică. Însă, acest dialog, pentru a deveni punctul de plecare al unei mai bune cunoașteri, trebuie să se centreze pe esența subiectului, nu pe unele consecințe și aspecte exterioare, sociale. Cred că un asemenea dialog trebuie să aibă loc pornind de la patru puncte fundamentale.

Primul este metafizica. Trebuie cercetat ce este metafizica, care sunt caracteristicile ei, care este poziția celor de stânga și a ortodocșilor cu privire la metafizică. Este, de altfel, cunoscut că metafizica este respinsă atât de marxiști, cât și de Părinții Bisericii. Metafizica a fost strâns legată de creștinismul Apusului, prin influența pe care acesta a primit-o de la idealismul german.

Al doilea punct este iluminismul. Trebuie precizat de ce stânga a adus în Grecia principiile iluministe și de ce exprimă iluminismul, câtă vreme iluminismul occidental a născut liberalismul – sau a fost născut de acesta – și a alimentat capitalismul. Nu este suficient ca cei de stânga să accepte iluminismul, pentru că unii iluminiști, deși erau agnostici sau dești sau atești, acceptau pozițiile neoliberale ale acestuia.

Al treilea este deosebirea dintre religie și Biserică. Marx s-a opus religiei, care exprima metafizica, magia și aspirarea popoarelor. Biserica, însă, se deosebește clar de religie și de aspirațiile acesteia și este liberă de ideologiile religioase pe care le exploatează regimurile tiranice.

Al patrulea punct este concepția – teoretică și practică – atât a stângii, cât și a Bisericii cu privire la proprietate, la bogăție și la bunurile materiale. Prin acest dialog, se va da ocazia să se prezinte învățătura socială a Părinților Bisericii, care izvorăște din teologia Bisericii și arată limpede că în privința bunurilor materiale Biserica este radicală și întrece toate teoriile sociologice contemporane.

În concluzie, Biserica este deschisă oricărui dialog, e de ajuns ca acesta să aibă loc fără interese meschine, cu sinceritate și atenție. Prin dialog se vor lămurii anumite elemente exterioare în plus și va avea loc o cunoaștere reciprocă. Cel puțin, dinspre partea Bisericii, se cere ca cei implicați în dialog să aibă însușirile Părinților secolului al IV-lea, adică ale Sfântului Vasile cel Mare, ale Sfântului Grigorie Theologul, ale Sfântului Grigorie de Nissa etc., care aveau o teologie empirică, o capacitate intelectuală, harisme înalte și o cunoaștere desăvârșită a realității contemporane. Doar atunci dialogul va putea să dea rezultate, altfel va rămâne undeva la marginea vieții bisericești și sociale, va deveni obiect de speculație și, în final, își va pierde orice valoare.

Traducere din greacă de Tatiana Petrache
(sursa: www.parembasi.gr)

Martiri și persecuții de ieri și azi

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Anul 2017 este dedicat, în Patriarhia Română, omagierii Patriarhului Iustinian și martirilor și mărturisitorilor din perioada comunistă, adică a tuturor celor care au făcut posibilă menținerea și transmiterea flăcării aprinse a credinței în Hristos și a stindardului Bisericii Ortodoxe pe parcursul zecilor de ani în care țara noastră s-a aflat sub un regim politic și social bolșevic și comunist (1948-1989), ateist și ostil creștinismului și religiei. Au fost vremuri tulburi pentru Ortodoxia românească, iar amintirea și comemorarea celor pe a căror jertfă se întemeiază actualul nivel calitativ de prezență eclezială sub toate aspectele în rândurile societății românești contemporane rămâne o îndatorire spirituală și sfântă pentru orice fiu duhovnicesc al Bisericii strămoșești.

Și cu toate că vremurile s-au schimbat între timp, dimpreună cu provocările la adresa Bisericii, iar mulți tineri care nu au trăit atunci știu doar de la generațiile anterioare și din istorie despre persecuțiile petrecute, în climatul și contextul societății românești contemporane ar putea părea inactuală, poate chiar neverosimilă pentru mulți, oricum destul de dificil de asumat, la nivel de angajare atât spirituală cât și publică, conștientizarea faptului că în lume există chiar în momentul de față oameni care suferă efectiv pentru credința lor creștină un martiriu real, al sângelui - ca cel la care erau supuși semeni de-ai noștri în perioada comunistă -, nu doar un martiriu al conștiinței - care este inerent creștinului indiferent de condițiile și regimurile în care trăiește pe pământ. Se impune solidaritatea de orice natură cu toți cei care

sunt persecutați, nu doar moral, social, politic etc., ci și oprimați fizic, cu cei sunt întemnițați și adesea condamnați la moarte pentru că sunt sau vor să fie creștini practicanți și să-și poată mărturisi public și liber credința în Hristos.

Pentru a oferi o situație a prigoanei actuale împotriva creștinilor indiferent de confesiune pe glob, mă voi folosi în continuare de informațiile puse la dispoziție la începutul anului curent de Organizația Open Doors - Serving Persecuted Christians Worldwide (Uși deschise - Slujind Creștinii prizonieri în întreaga lume; site: <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/>), care publică anual un Index Mondial al Prigoanei, adică o analiză care - cu toate posibilele aproximații sau chiar unele inexactități inerente obiectului cercetării, vastității, diversității și complexității ariei și contextelor în care trăiesc creștinii pe mapamond - evidențiază fluctuațiile opresiunii împotriva creștinilor în foarte multe țări ale lumii. În cadrul analizei din fiecare an sunt supuse cercetării situațiile concrete de viață socială din anul anterior (în indexul acestui an apare situația generică a prigoanei pe glob din anul anterior, 2016) în care trăiesc creștinii în 50 de țări, alese dintre cele cu riscul cel mai ridicat de suprimare a manifestării credinței oamenilor în Hristos, și chiar de suprimare a vieții lor datorită acestei credințe.

Astfel, conform acestui index, numărul creștinilor persecutați azi în mod grav în întreaga lume este de peste 215 milioane. „Le sunt negate drepturile fundamentale, începând cu liberta-

tea religioasă, și asta, practic, pe toate continentele”. Din populația de 4,83 miliarde de oameni din cele 50 de țări menționate în Index, doar 13% sunt creștini, adică 650 de milioane. Conform datelor prezentate, 1 creștin din 12 care trăiesc acum în lume este supus unui „nivel înalt de persecuție”. Jumătate dintre aceștia trăiesc în Etiopia, Nigeria și China. În 21 dintre cele 50 de țări, nivelul de persecuție este de 100%, ceea ce înseamnă că creștinii sunt opresați, persecutați și vânați în cele mai diverse și eficiente formule. „Chiar dacă, în teorie, Biserica este tolerată, creștinii cei mai vizibili la nivel public sunt luați drept țintă, bisericile sunt supuse unor restricții importante, și cultura locală rămâne foarte ostilă prezenței creștine în domeniile educației și pe piața muncii”. La nivelul anului 2016, cel mai mare număr de creștini uciși s-a înregistrat în Nigeria, Pakistan și Kenya, iar în 12 țări (Coreea de Nord - care, din păcate, rămâne în fruntea acestui rușinos clasament pentru al 16-lea an consecutiv -, Somalia, Afganistan, Irak, Iran, Yemen, Maldive, Arabia Saudită, Turkmenistan, Brunei, Boutan și Tadjikistan), este cvasi-imposibilă momentan recunoașterea legală a creștinilor. În 2017 au fost atacate 1188 de biserici, cele mai multe cazuri fiind înregistrate în Pakistan, China și Vietnam. Se manifestă patru mari tendințe: - Pentru al patrulea an consecutiv, indicele de persecuție a creștinilor este în creștere -

Indexul notează că cele „6 țări în care este cel mai primejdios să posezi o Biblie” sunt Coreea de Nord, Somalia, Afganistan, Yemen, Maldive și Turkmenistan. Spre exemplu, în Coreea de Nord, descoperirea unei Biblii într-o locuință are drept consecință trimiterea cuplului și a întregii familii într-un lagăr de muncă, iar în Somalia, Afganistan, Yemen sau Maldive „presiunea nu vine numai din partea autorităților, ci și din partea triburilor lor, familiilor, clanurilor care deseori nu ezită să-l ucidă pe unul dintre membrii lor, care este descoperit a fi în posesia unei Biblii”. Datele exhaustive conținute în Indexul celor de la Open Doors confirmă mai noua teză, foarte discutată în acest moment, care privește posibila existență a unui plan real de eradicare, prin mijloacele cele mai diverse, a comunităților creștine existente în diversele țări menționate ca zone tradiționale de persecuție. Dar, cu certitudine, aceasta este intenția programatică anunțată deschis de reprezentanții așa-zisului Stat Islamic, pentru care creștinii sunt urmașii cruciaților și trebuie să plătească cu sânge păcatele acestora. Dar, persecuția se organizează temeinic nu numai în Coreea de Nord, țară a tuturor extremelor autocratice, ci și în China, India, Pakistan, Bangladesh sau în statele musulmane din fosta URSS, Tadjikistan sau Turkmenistan spre exemplu...

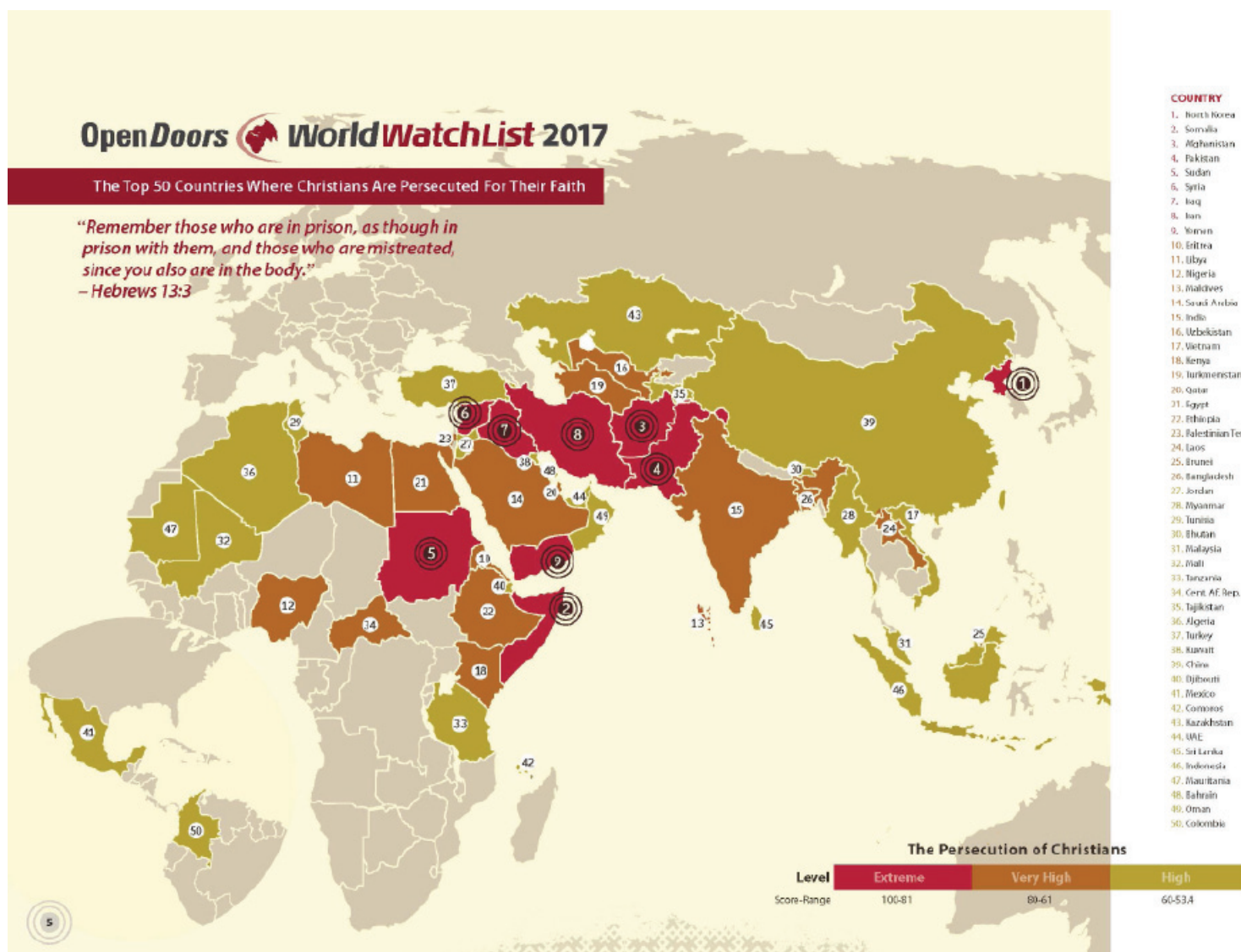
Replica comunității internaționale rămâne în continua-

re extrem de timidă, cu atât mai mult cu cât, într-o acțiune inversă, în spațiul european și nord-american, prin respectarea absolută a drepturilor omului, sunt lăsate să prospere, practic fără limită, religiile specifice țărilor unde creștinii sunt persecutați pentru credința lor. Ar fi greu de imaginat că, în acest moment, ar putea să existe politicieni care să încerce să impună un principiu al compensației sau să solicite demararea unor negocieri privind reciprocitatea în respectarea drepturilor religioase.

Acest peisaj dezzechilibrat al drepturilor religioase, care dublează, la modul cel mai eficient, tendințele demografice și cele ale evoluțiilor religio-ilor în lume pentru următoarea jumătate de secol, așa cum erau apar ele descrise în analiza celor de la PEW Research Center, conform cărora creștinismul, lumea creștină în ansamblul său, se află sub un asediu continuu și sunt puține speranțe ca această tendință să dispară în perioada următoare.

Iar faptul că suntem contemporanii unei asemenea grozăvii, ai unei astfel de realități atroce, care nu ține doar de o istorie mai îndepărtată sau mai recentă, ne impune datoria de a ne afla, mărturisi și

manifesta în orice fel solidaritatea cu cauza și soarta lor, purtându-i în rugăciunile noastre către Dumnezeu pe cei prizonieri, pe frații și surorile în Hristos, trecuți la Domnul odinioară sau care se află încă printre noi...

persecuția este mai puțin violentă (a scăzut numărul celor uciși și a bisericilor distruse), dar opresiunea cotidiană devine din ce în ce mai puternică în Orientul Mijlociu și Africa - creștinii sunt cei care au cel mai mult de suferit de pe urma haosului din Orientul Mijlociu - Asia începe să ajungă la același nivel al persecuțiilor ca în Orientul Mijlociu și Africa, constatându-se că, în acest moment, alături de cazul extrem al Coreii de Nord și Yemen, cel mai mare număr de țări unde a crescut nivelul persecuției creștinilor se află toate pe continentul asiatic: India, Boutan, Bangladesh, Vietnam și Laos și Sri Lanka... În Africa, avem exemplul extrem al creștinilor din Eritreea, care au trebuit să fugă din zonă, în Turcia situația este considerată a fi extrem de preocupantă, „condițiile în care trăiesc creștinii degradându-se continuu”.

Agenda P.S. Vasile

Septembrie 2017

3 septembrie Este prezent în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde asistă la Sfânta Liturghie, rostind ecfonise și binecuvântări.

8 septembrie Cu ocazia sărbătorii "Nașterea Maicii Domnului", este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

10 septembrie Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

11 septembrie La Parohia "Adormirea Maicii Domnului" din Cluj-Napoca, rostește o rugăciune la catafalcul adormitei în Domnul, Emilia Raia Tischler.

14 septembrie Cu ocazia hramului bisericii parohiei "Înălțarea Sfintei Cruci" - din cartierul Plopilor - Mănăstur, Cluj-Napoca, este prezent în mijlocul credincioșilor, participând la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări.

De al ora 18 este prezent în Parohia "Sfântul Ioan Gură de Aur" din cartierul Mănăstur, la slujba de sfințire a clopotelor săvârșită de IPS Arhiepiscop și Mito-polit Andrei.

16 septembrie Asistă la cununia tinerilor Cristian Sebastian și Ioana în Parohia „Sfântul Dumitru cel Nou” din Cluj-Napoca.

17 septembrie Este prezent în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde asistă la Sfânta Liturghie, rostind ecfonise și binecuvântări.

24 septembrie Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

A consemnat, pr. Călin Fecior

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (septembrie 2017)

În perioada 6-15 septembrie 2017 a avut loc examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nivel licență și master sesiunea a II-a.

Asociația Creștină Agape, în parteneriat cu Casa de Cultură a Studenților Cluj-Napoca a organizat vineri, 8 septembrie 2017, cu ocazia Praznicului Nașterii Maicii Domnului, un concert de binefacere (muzică sacră, populară și patriotică) pentru repictarea Bisericii militare cu hramurile Sf. Mare Mc. Gheorghe și Sf. Mc. Varvara din Florești. În deschidere Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană a susținut o prelegere.

Marti, 12 septembrie 2017, în Aula Facultății, „Episcop Nicolae Ivan” s-a desfășurat, cu participarea IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, consfătuirea anuală a profesorilor care predau disciplina Religie ortodoxă în județul Cluj. Au fost prezenți: Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății, Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca și Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului UBB care a susținut o prelegere.

În ziua praznicului Înălțării Sfintei Cruci, 14 septembrie 2017, biserica de pe str. Plopilor din municipiul Cluj-Napoca și-a sărbătorit hramul. Dumnezeiasca Liturghie a fost oficiată de un sobor de preoți, participând și Preasfințitul Părinte Episcop vicar Vasile Someșanul. Cuvântul de învățătură a fost susținut de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În zilele de 18 și 19 septembrie 2017 s-a desfășurat examenul de admitere la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății noastre. În cadrul acestei școli sunt afiliați 10 conducători de doctorat: ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț - *Spiritualitate ortodoxă*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu - *Muzică bisericească și Ritual*, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă - *Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică*, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru - *Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie*, Pr. prof. univ. dr. Valer Bel - *Misiologie și ecumenism*, Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb - *Istorie bisericească universală*, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană - *Studiul biblic și exegetic al Noului Testament*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon - *Omiletică și Catehetică*, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia - *Teologie Pastorală* și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie - *Morală creștină*.

Luni, 25 septembrie 2017, în organizarea Institutului pentru Studii Transdisciplinare în Știință, Spiritualitate Societate, a avut loc la **ARCUB - Centrul Cultural al Municipiului București**, dezbaterea-dialog pe tema: *Secrete ale Universului. Perspective științifice și spirituale*, cu participarea **Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă**, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai” și a **Prof. univ. dr. Radu Constantinescu**, prorector al Universității din Craiova (fizician).

În cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a avut loc susținerea publică a tezelor de doctorat:

- BILIUȚĂ Ionuț-Florin, *Ortodoxie și națiune în sud-estul Europei în secolul al XIX-lea (Grecia, Serbia, România)*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, 21 septembrie 2017.

- ASTĂLUS (căs. SILADI) Aniela-Flavia, *Motivul spațiului sacru și al călugărului în prima perioadă iconoclastă: o analiză serială a acestora în Viața Sfântului Ștefan cel Nou*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, 21 septembrie 2017.

- diac. CERGAN Daniel- Marius, *Conviețuire și confruntare pentru Ierusalim în perioada cruciadei I*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, 22 septembrie 2017.

- diac. ENACHE Claudiu-Gabriel, *Dinamica structurilor ecleziale în Arhiepiscopia Atenei și în Patriarhia Română în perioada 1948-2008 O perspectivă istorică*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, 22 septembrie 2017.

- BIA (căs. SABOU) Bianca, *De la textul biblic la subiectul uman în formarea identității creștine*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, 25 septembrie 2017.

- SZASZ Ioan, *Tipologii ale conflictului eclezial reflectate în Epistola I Corinteni*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, 25 septembrie 2017.

- LOGIN Cristian- Cezar, *Înainteprăznuirea Nașterii Domnului în ritul bizantin: origine, dezvoltare, structură, ritual și iconografie*, specializarea Muzică bisericească și Ritual, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, 26 septembrie 2017.

- pr. FICIOR Călin-Felician, *Etica profesională în scrierile sapiențiale ale Vechiului Testament*, specializarea Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, 30 septembrie 2017.

- MĂRGINEAN Călin, *Referatul creației (Fac 1-3) în interpretarea rabinică și patristică*, specializarea Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, 30 septembrie 2017

Sâmbătă, 30 septembrie 2017, în Sala Juan Pablo II a bisericii La Concepcion de Nuestra Senora din Madrid a avut loc lansarea cărții Arhim. Dumitru Cobzaru: „*Fiule m'am vrut să-ți fiu candelă de ceas târziu...!*”, ediție bilingvă româno-spaniolă, apărută recent la Editura Renașterea, în prezența autorului. A participat Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul Facultății.

Sâmbătă, 30 septembrie 2017 s-au inaugurat cursurile unei noi serii de cântăreți bisericești la Facultatea de Teologie Ortodoxă, cu binecuvântarea IPS Mitropolit Andrei.

A consemnat, Dacian But-Căpușan

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Septembrie 2017

1 septembrie

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Iisus Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

2 septembrie

În biserica din localitatea Sânnicoară, protopopiatul Cluj I, cu prilejul întâlnirii fiilor satului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe tânărul Andrei Daniel Sîrb. Acordă părintelui paroh, Viorel Luca, distincția „Crucea Arhiepiscopală”, iar domnului Octavian Momeu, distincția „Crucea Transilvană”.

Pe scena special amenajată în curtea școlii din Sânnicoară, participă la deschiderea oficială a manifestărilor organizate cu prilejul întâlnirii cu fiii satului. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Biserica „Sfânta Treime” din Bistrița (parohi: Pr. Tudor Iacob Mudure și Pr. Marius Pintican), oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Luca-Ioan, fiul părintelui paroh Tudor Iacob Mudure. Rostește un cuvânt de învățătură.

3 septembrie

În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe seama Catedralei Mitropolitane, pe tânărul Alexandru Adrian Salvan. Hirotonește întru iconom stavrofor, pe părintele Aurel Simion Someșan, de la parohia Feleacu, protopopiatul Cluj I.

Săvârșește slujba Parastasului, la împlinirea a șase săptămâni de la mutarea la Domnul, pentru academicianul Horia Colan. Rostește un cuvânt evocator.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

4 septembrie

În Capela Seminarului Teologic, se întâlnește cu absolvenții promoției 2007, cu prilejul întâlnirii de zece ani. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În biserica din filia Morău, a parohiei Stoiana, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria, fiica părintelui paroh, Izidor Vasile Cuc. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul de pictură al bisericii din Lujerdiu, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Cornel Baciu).

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

5 septembrie

La Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus,

județul Brașov, participă la ședința de lucru a Comisiei teologice, liturgică și didactică a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

6 septembrie

Face o vizită în localitatea Cășeiu, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Ioan Roșca), pentru a evalua stricăciunile produse la acoperișul bisericii de către intemperiiile vremii.

În curtea bisericii din Desești, județul Maramureș, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Gheorghe, tatăl părintelui Arhimandrit Teofil Roman, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial.

7 septembrie

Îi vizitează pe copiii aflați în tabără la Centrul de Tineret de la Sângeorz-Băi. Rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul pregătit de aceștia.

În Biserica „Sfântul Arhidiacon Ștefan”, din Maieru (parohi: Pr. Ioan Lăpuște și Pr. Dan Dorian Cismaș), protopopiatul Năsăud, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ștefana-Iustina, fiica părintelui paroh Dan Dorian

al mănăstirii de la Ciucea, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Aruncuta, protopopiatul Cluj I, pe diaconul Andrei Daniel Sîrb.

Face o vizită pe șantierul de restaurare al bisericii din parohia Morlaca, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Florin Șomlea). Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Sfânta Treime” din Baciu, protopopiatul Cluj I (parohi: Pr. Dumitru Boca și Pr. Florin Cătălin Ghiț), oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Iustin, fiul părintelui paroh Florin Cătălin Ghiț, redactorul-șef al ziarului „Renașterea”. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită la Capela Mortuară din localitatea Baciu, protopopiatul Cluj I.

10 septembrie

În Biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Zalău, împreună cu PS Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh Ion Ardelean, distincția „Crucea Transilvană”. Este însoțit de PC Pr. Cătălin Pălimaru, directorul Editurii „Renașterea” a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

11 septembrie

La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de examinare a candidaților la concursul de admitere, sesiunea de toamnă.

Cu prilejul începerii unui nou an școlar, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba de Te-Deum, în prezența reprezentanților elevilor și profesorilor din oraș. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În biserica Mănăstirii Nicula, oficiază slujba de înmormântare pentru nevinovații prunci, Marian Ioan și Alexandra Maria, copilașii

părintelui Ane Dragoș Constantin de la Parohia Coasta, protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Paraclisul „Sfântul Ierarh Nicolae” din incinta Mănăstirii Nicula, prezidează ședința cu obștea mănăstirii. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Gherla, face o vizită pe locul unde se va construi Memorialul închinat celor ce au pățimit în penitenciarul din localitate, în timpul regimului comunist (coordonator: Ierom. Grigore Benea). Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

12 septembrie

Cu prilejul întâlnirii de 50 ani de la absolvire a promoției 1967 de la Școala de Ofițeri de Poliție din București, în Catedrala Mitropolitană, săvârșește slujba Parastasului pentru absolvenții acestei instituții de învățământ mutați la Domnul. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În capela mortuară din incinta Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Prot. Dănuț Liviu Hognogi, Pr. Dorin Ielciu și Pr. Vasile Roman), oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Emilia Raia Tischler. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La Facultatea de Teologie, prezidează întâlnirea cu profesorii de religie din județul Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, con-

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei oficiază Sfânta Liturghie la Mănăstirea Piatra Fântânele cu prilejul bramului, sărbătoarea Nașterea Maicii Domnului, 8 septembrie, 2017.

Cismaș. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul de restaurare al bisericii parohiei Sângeorz-Băi I (paroh: Pr. Dacian Șanta).

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, slujește Vecernia și Litia. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

8 septembrie (Nașterea Maicii Domnului)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită la tabăra de pregătire a voluntarilor Asociației „Tășuleasa Social”, în vederea organizării unui parteneriat cu Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din Chiuiștei, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Emanuel Albu), participă la momentul festiv organizat cu prilejul împlinirii a 70 ani de când poetul Traian Dorz a organizat aici cursurile unei Școli de vară, pentru membrii Asociației „Oastea Domnului”. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

9 septembrie (Sfinții Ioachim și Ana)

Cu prilejul celui de-al doilea hram, pe altarul de vară

silierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

13 septembrie

La Biserica „Sfânta Treime” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Cons. Cristian Baciu și Pr. Ioan Jeler), vizitează șantierul de restaurare și modernizare a clădirilor anexe.

14 septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Sfântul Ioan Gură de Aur” din carterul clujean Mănăștur (paroh: Pr. Marian Bogdan), în prezența Preasfințitului Părinte Vasile Someșanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, săvârșește slujba de sfințire a celor două noi clopote achiziționate. Rostește un cuvânt de învățătură.

15 septembrie

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Mântuitorului Iisus Hristos. Rostește un cuvânt de învățătură.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.

16 septembrie

Împreună cu PS Părinte Damaschin Dorneanul, săvârșește slujba de sfințire a bisericii Parohiei Gherla IV. Slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Hirotesește într-un iconom stavrofor, pe părintele paroh Petru Ovidiu Băgăcian.

În Florești, săvârșește slujba de binecuvântare a noului spațiu locativ a fostului coleg de liceu și facultate, Vasile Bob.

17 septembrie

Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din localitatea Berchieșu, protopopiatul Turda. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un iconom, pe părintele paroh, Vasile Florin Negru. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

18 septembrie

Face o vizită în localitatea Cuzdrioara, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Vasile Banc), pentru a evalua stricăciunile produse la acoperișul bisericii de către intemperiiile vremii.

Face o vizită la sediul primăriei din Cuzdrioara și la noua capelă mortuară din localitate.

În localitatea Bonțida, protopopiatul Gherla (paroh: Pr. Cătălin Alexandru Feier), vizitează șantierul de pictură al bisericii, pe cel de construcție a noii case parohiale și pe cel de construcție a capelei mortuare.

19 septembrie

La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de evaluare a candidaților la concursul de admitere la Școala Doctorală.

Face o vizită la bisericile de pe raza municipiului Cluj-Napoca, aflate în construcție. Vizitează Biserica „Sfântul Mina” (paroh: Pr. Dumitru Bărbos și Pr. Iliuță Popa), Bi-

serica „Soborul Maicii Domnului” (paroh: Pr. Petru Coțârlă), Biserica „Învierea Domnului” (parohi: Pr. Coriolan Dura și Pr. Ștefan Iloaie), Biserica „Sfântul Apostol Matei” (parohi: Pr. Marian Andreica și Pr. Emanuel Cășvean), Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” (parohi: Pr. Vasile Raus, Pr. Vasile Bancoș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac) și Biserica „Înălțarea Sfintei Cruci” (parohi: Pr. Gavriil Vârva și Pr. Cristian Timar).

Face o vizită în Parohia „Sfântul Proroc Daniel” din Florești, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Tănase Chiș), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii biserici. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Alexandru Ciui, protopopul de Cluj II.

20 septembrie

În capela cimitirului din Bistrița, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Ioan Pugna. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La sediul protopopiatului Bistrița, se întâlnește cu persoanele implicate în renovarea clădirii în care va funcționa școala obləduită de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

21 septembrie

În Valea Ierii, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Florin Cocuț), participă la festivitatea de inaugurare a Centrului de pregătire a voluntarilor Crucii Roșii. Oficiază o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din localitatea Florești. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

22 septembrie

Se întâlnește cu elevii clasei a XII-a de la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

23 septembrie

La Mănăstirea Nicula, participă la cea de-a VIII-a ediție a Colocviilor de la Nicula. În biserica mănăstirii, săvârșește slujba Parastasului, iar la Centrul de Studii „Sfântul Ștefan cel Mare” participă la desfășurarea lucrărilor. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Vila Cionca din Gilău, se întâlnește cu foștii colegi de la Facultatea de Construcții Căi Ferate din București. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

24 septembrie

În biserica din Sânmihaiu de Câmpie, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Vasile Martin, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă domnului primar Ioan Mate, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului Simeon Adam, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare din localitate. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii clădiri în care va funcționa Grădinița din Sânmihaiu de Câmpie. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesește într-un duhovnic, pe părintele Andrei Daniel Sîrb, de la

parohia Aruncuta, protopopiatul Cluj I.

25 septembrie

La Centru Catehetic „Sfântul Arhidiacon Ștefan” din Maieru, protopopiatul Năsăud (coordonator: Pr. Dan Dorian Cismaș), săvârșește o slujbă de Te-Deum, cu prilejul deschiderii Grădiniței cu program prelungit. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Conferă domnului primar, Vasile Borș, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Adrian Crăciun, directorul Liceului Tehnologic „Liviu Rebreanu” din Maieru, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

În sala de activități a Centrului Catehetic din Maieru, prezidează consfătuirea anuală cu profesorii de religie din județul Bistrița-Năsăud. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

26 septembrie

La sediul protopopiatului Dej, prezidează conferința preoțească de toamnă.

În localitatea Jichișul de Sus, protopopiatul Dej, săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări de renovare realizate la casa parohială. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un sachelar, pe părintele paroh, Paul Ilie Nemeti. Face o vizită în biserica parohiei. Este însoțit de domnul Cristian Dumitru Moldovan, directorul Centrului de pelerinaje „Renașterea”.

27 septembrie

Face o vizită la Mănăstirea Ciucea, protopopiatul Huedin, pentru a evalua stricăciunile produse la biserica monument istoric, de către intemperiiile vremii.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

28 septembrie

În biserica din localitatea Șutu, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba Parastasului la împlinirea a 7 ani de la mutarea la Domnul a preotesei Sanda Daniela, soția părintelui paroh, Dorel Popa. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul de capacitate preoțească.

Face o vizită pe șantierul centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

29 septembrie

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților la concursul pentru ocuparea posturilor de preot paroh, la parohiile Mociu II, Jucu Gară (protopopiatul Cluj I) și Miceștii de Câmpie (protopopiatul Beclean).

În Biserica „Buna Vestire” din cartierul clujean Iris (parohi: Pr. Ambrozie Boca și Pr. Liviu Vidican Manci), oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Sofia Maria Gavriș. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

30 septembrie

La Sibiu, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 ani, îl felicită pe fratele Vasiliu Andreicuț.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pintea, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa

Părintele Daniil Sandu Tudor

Lavinia-Teodora Sabou

Recunoscut îndeobște drept cea mai pronunțată figură a mișcării culturale și spirituale de la Antim, numele fiindu-i asociat cu *Imnul Acatist la Rugul Aprins*, atât de familiar cultului bisericesc, dar și cu Schitul Rarău, unde a devenit ieroschimonah, Părintele Daniil Sandu Tudor a avut un parcurs cu totul deosebit. De la unul dintre vârfurile cele mai admirate, pe de-o parte, și de temut, pe de altă parte, ale generației de elită din care a făcut parte, a devenit beneficiarul unei moșteniri neprețuite a tradiției isihaste aduse de Părintele Ioan Kulighin chiar din mijlocul Optinei.

„Binecuvântare fiului și urmașului meu duhovnicesc, iubit în Dumnezeu, Sandu Tudor, în amintirea plină de rugăciune, de la părintele duhovnicesc, protoiereul Ioan Kulighin, ucenic și urmaș duhovnicesc, din anul 1906, al stareților vieții contemplative de la mănăstirea și schitul Optina-Pustina, care sunt urmașii lui Paisie Velicicovski, ieroschimonahilor Iosif, Varsanufie, Anatolie, Nectarie, protoiereul Teodot și pustnicilor mănăstirilor din Munții Caucazului. Ioan, Părintele cel Străin” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *Taina Rugului Aprins: scrieri și documente inedite*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 123).

Omul însetat de cultură

Născut în București, la 24 decembrie 1896, într-o familie cu trei copii, cel ce avea să fie gazetarul și scriitorul Alexandru Teodorescu, cu numele literar Sandu Tudor, a absolvit liceul la Ploiești, întreținându-se din meditații. În 1916, este chemat pe front, având gradul de sublocotenent. Demobilizat în 1920, revine la București pentru a-și termina studiile universitare, urmând o vreme și cursurile Academiei de Arte Frumoase, la care însă renunță din raționamente financiare. În 1922, intră în Serviciul Maritim Român, în calitate de ofițer asistent, la Constanța, unde i se mutase familia. În 1924, însă, revine la București, din dorința de a-și termina studiile. Intră în publicistică un an mai târziu, fiind colaborator al revistei *Gândirea*; debutează în literatură cu volumul de versuri *Comornic*, devine licențiat în filosofie în 1928, iar în anul următor obține o bursă cu ajutorul căreia pleacă în Athos, acesta constituind un episod revelator al vieții sale.

Întors cu o bogată experiență duhovnicească dobândită în doar câteva luni, începe să studieze monahismul românesc, fiind preocupat de Sfinții Paisie de la Neamț și Vasile de la Poiana Mărului. ÎPS Bartolomeu Anania își amintește că, întâlnindu-l în tren, era uluit de cât de bine stăpâna Sandu Tudor acest subiect în discuția pe care o purta cu ceilalți: „L-am ascultat vorbind îndelung despre Vasile de la Poiana Mărului, într-o nestăvilă revărsare de informație și accent. Erai obligat să-l admiri” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 138). Astfel, interesele sale preeminente devin Rugăciunea Inimii și studiile filocalice. În 1930, se retrage de la *Gândirea*, desprinzându-se de direcția ideologică a acestei reviste, și are inițiativa unei publicații proprii, *Floarea de Foc*, care apare până în 1936. Păstrându-și principiile creștine, participă la înființarea unei grupări antifasciste și scoate ilegal *Buletinul Antifascist*; între 1933-1938, editează cotidianul *Credința*, având tot o orientare de stânga. Interesant pentru unii și totodată neobișnuit pentru alții este genul colaborărilor sale în cadrul celor două publicații – numele unor scriitori de stânga din acea vreme (Alexandru Sahia, Ion Călugăru, Eugen Ionescu) erau alăturate, în aceleași pagini, de ale celor ca Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Emil Cioran, pe atunci scriitori de dreapta.

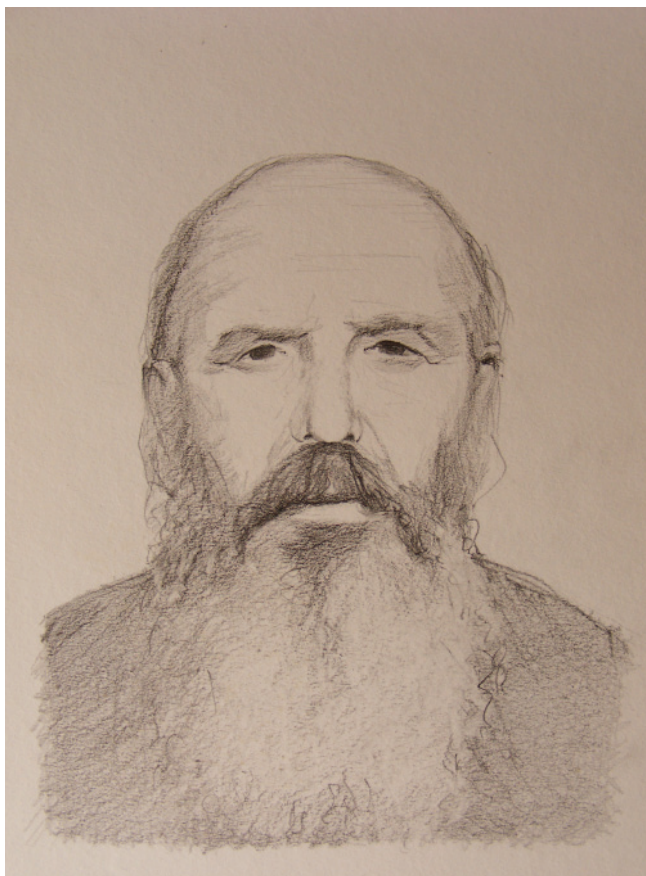
În ciuda colaborărilor sale cu pro-comuniști, poziția sa anticomunistă este exprimată, înainte de război, în paginile ziarului *Credința*: „Comunismul este o tovărășie uriașă unitară și ideal abstractă, în care toți sunt egali, fără sex, fără familie, fără neam. Comunismul este, lămurit, un copil romantic al ficțiunii rousseauiste, care își poartă moartea în sine, se tăgăduiește prin însăși natura, originea și baza sa”, reprezentând „o turmă organizată tiranic, după una sau mai multe

abstracțiuni ale minții omenеști” (Marius Oprea, *Adevărată călătorie a lui Zahai: V. Voiculescu și taina Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2008, p. 36).

În 1939 este trimis pe front, cu grad de locotenent, fiind apoi numit profesor și comandant la o școală tehnică militară de moto-mecanizare. La 12 noiembrie 1942 este arestat de Siguranță și trimis în lagărul de la Târgu-Jiu, de unde este eliberat la intervenția Ministerului de Război, care avea nevoie ca el să rămână sub arme până în 1944. Revenit la București, hotărăște să înceapă o viață nouă, puternic ancorată în spațiul duhovnicesc al Mănăstirii Antim, la a cărei restaurare contribuie substanțial, prin suport financiar (își vinde mașina personală) și prin implicarea în organizarea lucrărilor efective. În acest context, Sandu Tudor primește o chilie în turnul clopotniței și gândul de a se călugări devine tot mai prezent.

Întâlnirea cu Părintele cel Străin, Ioan Kulighin

Spre sfârșitul verii, în 1941, Părintele Ioan Kulighin, în vârstă de 60 de ani, împreună cu mitropolitul Rostovului (80 de ani), sunt descoperiți de armata română într-un lagăr de concentrare din orașul Rostov pe Don, cei doi ajungând în România în 1943, însoțind trupele în retragere. Aceștia se stabilesc la Mănăstirea Cernica, unde avea să aibă loc întâlnirea providențială între Părintele cel Străin și grupul format din Sandu Tudor, Părintele Benedict Ghiuș și Alexandru (Codin) Mironescu, aflați într-una dintre vizitele frecvente în acel loc.

Bazându-se pe relatările lui Sandu Tudor, Părintele Andrei Scrima avea să consemneze că părintele rus „îi va primi cu o căldură a sufletului rămasă întreagă până în ultima clipă. Și cu simplitatea celui ce recunoștea sensul profund al acestor întâlniri” (André Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 142). De atunci și până în toamna lui 1946, când, „fiind cetățean sovietic, fusese ridicat de armata rusă, judecat sumar și expedit pe teritoriul U.R.S.S., sfârșindu-și zilele într-o temniță din Odesa” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 15), Părintele Ioan avea să-și petreacă timpul la Antim și Cernica, îndemnându-și prietenii să asimileze cele oferite la capacități maxime: „El însuși ne îndemna fără încetare: «Puneți-mi toate întrebările dorite, folosiți-vă de prezența mea cât mai e cu putință; nu peste mult timp, voi fi luat și dus departe»” (André Scrima, *op. cit.*, p. 142). Invitat de Sandu Tudor la Antim, Părintele Ioan este mereu prezent la slujba de priveghere de sâmbăta, participă la slujirea Sfintei Liturghii din ziua următoare și la întâlnirile de după-amiază ale grupului deja conturat, devenind inspiratorul acestei noi mișcări – *Rugul Aprins al Maicii Domnului*.

Părintele Ioan adusese cu sine două manuscrise, *Pelerinul Rus și Sbornicul*, dar și o icoană care „o înfățișa pe Sfânta Fecioară deasupra unui Rug aprins, ca purtătoare a Dumnezeului Celui întrupat, foc nemistuit, Foc mântuitor” (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 28). Discuțiile părintelui se axau în jurul Rugăciunii Inimii și al dobândirii climatului interior care să-i fie favorabil acesteia, Rugăciunea devenind obiectivul central și finalitatea dorită a membrilor *Rugului Aprins*. Această îndeletnicire cu caracter isihast avea drept temelie experiența și mijlocirea Sfinților Părinți care mai înainte dobândiseră acest dar al Duhului, astfel că Părintele Ioan a introdus în grup regula hirotesiei, care implica punerea mâinilor pe cap și rostirea binecuvântării pentru începerea Rugăciunii, spunând că, „pe drumul mântuirii, a avut parte de ceva ce se cerea dus, prin el, mai departe, transmis ucenicilor ca o Moștenire. Moștenire a ce? A științei și a trăirii Rugăciunii Inimii, adică a unei formule sau ipostaze tainice de înaintare pe calea duhovnicească ce se dăruia prin *binecuvântare* și numai prin binecuvântare” (André Scrima, *op. cit.*, p. 49). Primul beneficiar al acestei binecuvântări a fost Sandu Tudor, isihastul ce avea să ducă Rugăciunea pe culmile Rarăului și ale temniței comuniste.

Povestea Rugului Aprins

În anul 1946, Sandu Tudor a obținut un statut juridic al mișcării, care, ca asociație cu caracter spiritual, purta numele *Rugul Aprins*; în acest fel, aceasta a dobândit dreptul legal de a susține conferințe publice într-un cadru autorizat, care, de cele mai multe ori, aveau loc în biblioteca Mănăstirii Antim, dar și în alte locuri – „Animate de Sandu Tudor, reuniunile de la Antim s-au desfășurat între 1945 și 1948 cu lecturi, meditații pe teme ortodoxe, retrageri la mănăstiri, colocvii. Erau ceva între cerc cultural și familie spirituală” (Anca Manolescu, *Modelul Antim, modelul Păltiniș*, Editura Humanitas, București, 2015, p. 29). În 1948, asociațiile religioase aveau să fie interzise, iar activitatea *Rugului Aprins* a încetat definitiv la Mănăstirea Antim.

Recunoscut în baza activității sale publiciste drept un spirit vulcanic, incomod, tăios, temperamental, Sandu Tudor avea totuși finețe interioară și devotament față de prieteni, așa încât cel mai apropiat camarad, Alexandru Mironescu, îi spunea adesea: „Dragul meu, ai fi insuportabil dacă nu ai fi extraordinar” (André Scrima, *op. cit.*, p. 107). De subțirimea interioară a protagonistului mișcării a dat mărturie și Părintele Andrei Scrima, care considera că „Sandu Tudor a avut până la capăt eleganța desăvârșitei discreții a unei vieți spirituale adevărate, dobândită pe cale” (*Ibidem*, p. 128).

La 2 septembrie 1950, Sandu Tudor este tuns în monahism cu numele de Agaton, iar în 1950 este hirotonit la Schitul Crasna (Gorj); în luna octombrie a aceluiași an este acuzat de instigare la cercetări abuzive anticomuniste și lovirea unui subaltern, ca ofițer în timpul războiului antisovietic; este apărut de un avocat evreu, „pro-bono, în amintirea anilor ‘30”, conform spuselor acestuia, care aduce în instanță articole precum „Gorila cu cască și mască”, „Bestia blondă, bestia brună”, în care Mussolini și Hitler erau satirizați (Marius Oprea, *op. cit.*, p. 89). Este trimis la Canal pentru șaisprezece luni, la finele cărora Părintele Agaton primește, la Sihăstria Neamțului, schima cea mare, devenind Ieroschimonahul Daniil. La 16 noiembrie 1952, se închinoviază la Mănăstirea Slatina, retrăgându-se ulterior la Schitul Rarău, ca stareț. Părintele Daniil avea să păstreze în continuare urme ale vechiului Sandu Tudor, așa încât, în ciuda restricției de cuvinte specifică schimnicilor, debitul său verbal era neschimbat și locvacitatea persistentă, după cuvintele ÎPS Bartolomeu Anania, care amintește de acest aspect ca despre un prilej de a-l tachina atunci când Părintele Daniil trecea prin București: „Cum se face că, potrivit rânduielii, un schimnic trebuie să se limiteze la șapte cuvinte pe zi, iar cel de la Rarău debitează șaptezeci pe minut?” (Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *op. cit.*, p. 141). De asemenea, Părintele Daniil era adesea văzut scriind, chiar și atunci când era în altar, motiv pentru care Andrei Scrima considera că acesta „are, obiectiv, nevoie de actul scrierii pentru a-și structura gândirea” (André Scrima, *op. cit.*, p. 124). Totodată, părintele este evocat drept un stareț ri-

